EVANGÉLIKUS CSALÁDILAP

A LUTHER-TÁRSASÁG VALLÁSOS NÉPIES LAPJA.

Megjelenik julius és augusztus kivételével minden hó 15-én és végén.

Előfizetési dij egy évre 1 forint.

Kiadóhivatal: Luther-társaság pénztára, Deák-tér 4. sz., hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.

Szerkeszti
BERECZKY SÁNDOR
evang. hitoktató.
VIII. Rökk Szilárd-u. 35, II. 8.

Luther-társasági tagok
e lapot dij nélkül kapják.

Hirdetési dij: egy oldal 12 frt, fél oldal 6 frt. negyed oldal 3 frt és igy tovább.

Első évfolyam. **Budapest, 1896. junius 15.** **19. szám.**

Fohász.

Mint vándor a forrás vizéhez,
Ha a szomjtól fájdalmat érez
És elgyötré a szenvedés,
Uram, utánad óhajt lelkem,
Ha életem sivár, kietlen,
A bú üldöz, terhem nehéz.

Hiába vágyom enyhülésre
Nem int felém mosolygva béke,
A mig a föld leszen hazám.
Lelkem rabbá tevé a vétek,
Sovárgva, szomjan keres téged,
Zörget kegyelmed ajtaján!

Te vagy Uram csak reménységem,
Világ, mely átragyog az éjen,
Te benned bizom egyedül.
Ha Te őrzesz, veszély nem érhet,
Terjeszd fölém, jó Atyám, kérlek,
Hűséged óvó födelül!

Kovács Sándor.

A budapesti prot. országos árvaház.

I.

Hálás utódok szép kötelessége azon férfiak emlékét föleleveníteni, kik egy nemes eszme érdekében fáradozva mint irányoszlopok kijelölték azon utat, melyen haladva az egyházhoz való hűséges ragaszkodás mellett az önzetlen felebaráti szeretetet is gyakorolják; feleleveníteni kivált akkor, midőn az évek körforgásában oly határpont tűnik fel, mely komoly számadásra hív; melynél megpihenve számot vethetünk a multtal betekinthetünk a jövőbe.

Bizonyára ezen czél vezette az »országos prot. árvaegyesület és árvaház« igazgató-választmányát is, midőn hazánk ezredéves fennállásának emlékére megiratta az intézet 37 éves történetét, egykori növendéke, most igazgatója: Brocskó Lajos által. S valóban jobb kezekre nem is bizhatta volna az igazgató-választmány ennek megirását, mint épen azon férfiúra, ki gyermekkorától kezdve folytonosan ez intézetben s lehet mondani, ez intézetnek él.

A történeti adatok felsorolása mellett mindaz, a mi a könyvben foglaltatik, szívből jött és szívhez szól. Minden sorából jól eső melegség, gyöngéd és odaadó ragaszkodás tűnik ki azon intézet iránt, melyben ő a szülői szeretet elvesztéseért oly gazdagon lett kárpótolva; másrészt hála az isteni gondviselés iránt, hogy időről-időre támasztott oly nemesen érző lelkeket, kik fáradozásuk

gyümölcséből szivesen áldoztak a szeretet oltárán s ez által lehetővé tették, hogy ezen áldásos intézmény aránylag rövid idő alatt annyira felvirágozhatott, letörölve nem egy elhagyatott árvának bánatos könnyeit.

*

Istenben boldogult Bauhofer György budai ev. lelkész — b. e. Czékus István tiszaker. ev. püspök fenkölt lelkü özvegyének édes atyja — érdeme, hogy ezen intézet életre kelt. Ő ugyanis látván prot. egyházunk elhagyatottságát, látván mint kallódnak el részint a bűn, a nyomor örvényébe, részint más felekezetbe elhagyott árváink, 1858 óta szóval és irásban nem lankadva hangoztatta emez égetően szükséges intézet felállítását. Nemes eszméje termékeny talajra talált, mert már 1859. május 17-én megalakulhatott az »Evangyéliumi árva ápoló egylet Pesten«, hogy a magyarhoni prot. egyház mindkét felekezetéhez tartozó elhagyott árvákon könyörüljön, ápolásukról s nevelésükről gondoskodjék s egyben 10 árvának felvételét is elhatározták.

Az alap tehát meg volt vetve. Csakhogy az akkori zavaros politikai viszonyok között sok gondot adott a már életre kelt intézményt fenntartani, habár a hivek áldozatkészségében nem volt hiány. Ellenségeink még ezen emberbaráti intézményt is gyanús szemekkel nézték és fejlődését gátolni igyekeztek. De az igazi lelkesedés és szilárd akarat előtt akadály nem létezett. Bauhofer buzgó társaival mindent elkövetett, hogy az egylet tovább fejlődjék. Sikerült is nekik kieszközölni, hogy az egyesület hatáskörét egész Magyarországra kiterjeszthesse. Hogy ezen intézkedésük mennyire bevált, bizonyítja az, hogy nemsokára már 20 árva neveltetéséről gondoskodhattak.

Nem volt hiány ugyan kezdettől fogva olyan nemes lelkü férfiakban, kik szent buzgalommal karolták fel ezen nemes ügyet, mégis különösen elévülhetlen érdemeket szerzett magának az árvaház felvirágoztatása körül dr. Székács József volt pesti evang. lelkész. Ő szíve egész melegével karolta fel az árvák ügyét, lelkülete varázshatalmával hódította meg a szíveket; önzetlen készséggel, munkát és fáradtságot nem kimélve, szolgálta az árvák ügyét; megragadott minden kedvező pillanatot érdekükben; ma itt, holnap ott jelent meg, soha alkalmatlan időben, hanem mikor a szív legfogékonyabb a szeretet gyakorlására, ezzel biztosította a sikert az árváknak. Néki köszönhető, hogy papok, tanítók, iskolás és confirmans gyerekek siettek adományaikkal a szeretet oltárához, hogy minél több elhagyatott árva találjon menhelyet, új otthont s az elvesztett szeretetért új szeretetet az árvaházban.

Nem csekélyebb érdeme van br. Kochmeister Frigyesnek, kinek nevéhez az árvaház újabb felvirágzása fűződik, kit maga a nemes lelkü Székács nyert meg e szent ügynek. Husz évi elnöksége alatt mindenkor lángbuzgalommal, körültekintő okossággal és nemes jóakarattal munkálkodott az árvák javán. Fáradtságot nem ismerve felkereste az áldozatkészségükről ismeretesebb nemes szívü emberbarátokat; kért, esedezett s Istenbe vetett hite meg nem szégyeníté fáradozását, mert rövid idő alatt — a maga 20 ezer forintos adománya mellett — 60 ezer forintot gyűjtött az árvaháznak, ezzel egyszersmint megvetette az árvaház új épületének alapját.

Volt ugyan az árvaháznak már 1864 óta saját hajléka, melyben árváit elhelyezhette, csakhogy a folyton növekedő felvételi kérvények egyre szaporodása miatt, ezeknek alig számbavehető részét lehetett csak kielégíteni, épen az árvaház szük volta miatt. Ez indította br. Kochmeister Frigyest arra, hogy a már évek óta tervbe vett új házat mielőbb létrehozhassa. Részint a már meglevő vagyonból, részint az ő fáradozása útján gyüjtött összegből 1877-ben elkészülhetett a mostani Szegényház-téren levő új árvaház. 100 árva befogadására. *Kacz ián J.*

Luther Katalin.

I.

A világ- és egyháztörténet hősének nagy alakját ismerjük ifjukorunkból, a hitjavítás történetéből. Nem kevésbbé érdekes lesz megismerni e nagy, korszakalkotó férfiúnak, Luther Mártonnak élettársát, kinek hivatása volt csendes egyszerűségben, hűségben és alázatosságban ismét megkedveltetni a szentirás egyszerű, kegyes, okos háziasszonyainak, anyáinak megragadó nemes képét. Rendeltetését, hogy t. i. az isteni világrend szerint a nő segítő társa az ő férjének, oly híven teljesíté, hogy méltán szolgálhat példányképéül nemcsak paptársnőinek, de egyáltalában minden evang. keresztyén hitvesnek, háziasszonynak, anyának.

Ez a nő Bóra Katalin volt, ki 1499. jan. 29. született. Szülei nemes Bóra János és Haubitz Anna bárónő voltak. Ezek korai halála miatt, mint árva leány a nimtscheni női zárdába került, hol felnevekedve, 17 éves korában apáczává lett. A zárdai kötelességeket és szokásokat híven teljesítette és megtartotta. »Nagy buzgón, serényen és sokszor imádkozott«.

De Luther fellépésének hire és az evangéliom világossága a zárda sötét, rideg falai közé is elhatott és helyes színben mutatta fel lakóinak az életet és rendeltetésüket. Az elvetett mag hamar termett gyümölcsöt. Az Isten fiai dicső szabadságának szelleme életre kelt, és kilenczen az apáczák közül »lelkük üdvösségeért« kérték szüleiket, rokonaikat, hogy szabadítsák meg őket a zárdai élettől, »késznek nyilatkozván annak elszenvedésére és elviselésére, a mit jó gyermekektől megkivánnak«.

Kérésük azonban teljesítetlen maradt és lelki inségükben Lutherhez fordultak, ki keresztyéni kötelességének tartotta őket megszabadítani és Koppe Lénárt torgaui volt városi tanácsost bizta meg a feladat véghezvitelével. Ez más két pol-

gártársával 1523. április 4-én megbizatásának ügyesen meg is felelt. Husvét harmadnapján érkeztek Wittenbergbe. Megérkezésükről rögtön értesítette Luther Spalatint, a választófejedelem udvari papját s kéri hogy számukra adományokat is gyűjtsön, melyekből eltarthassa őket, mig ügyeiket rendbe hozza. Ugyanis irt szüleiknek, hogy fogadják leányaikat vissza. De ez nem sikerült. Magának kellett róluk gondoskodni s fáradozásában Frigyes választófejedelem és Wittenberg városa részéről rokonszenves támogatásban részesült.

Bóra Katalin Reichenbach Fülöp városi jegyző, későbbi polgármester és nagyherczegi tanácsos házában talált menedéket és otthont. Két évet töltött itt, egykoruak állítása szerint »a legszigorúbb erkölcs és fegyelem követelményeinek megfelelve.« Akadtak ez idő alatt a csendes és visszavonúlt nőnek tekintélyes kérői, de vonzalmat egyikhez sem érezvén, mindnyájukat visszautasítá. Luther szerette volna őt férjhez adni, de a maga részéről a házasságra nem gondolt és tréfásan czélozgat Karlstadt és Melanchthon cselekedetére, kik ugyanis megfeleségesedtek és a papi házasságot erősen pártolták, »de engem bizony nem birnak reá«.

Sok barátja pedig kivánta, hogy e lépésre határozza el magát, mert aggódtak egészségeért egyrészt, másrészt meg azt mondták, hogy ha már a papi fogadalmakat semmisnek állította, járjon elől jó példával. »Nem gondolok reá, mondja ő maga, minek is, miután mint eretnek, napról-napra a halálnak vagyok kitéve. Ha Isten másként végezte, majd eljön az idő, mikor az ő dicsőségére és a sátán bosszantására ezt a lépést is megteendem«.

De egy körülmény csakhamar megérlelte e tervet lelkében. Ugyanis ősz atyja is kivánta tőle »mint a gyermeki engedelmesség kötelességét«, hogy házasságra lépjen. Erre vonatkozik Spalatinhoz irt levelében tett megjegyzése: »iparkodjék, hogy önt, ki már vőlegény, meg ne előzzem«. Albert mainzi érsek hitének erősítésére — kinek a házasságot ajánlotta — azt jegyzi meg: »szivesen járok elől jó példával«.

Bóra Katalinra, mint leendő feleségére, azonban nem gondolt, mert büszkének, gőgösnek vélte. De tudtára esett, hogy e nő csak Amsdorf Miklós barátjához, vagy ő hozzá volna hajlandó feleségül menni.

Feltűnés elkerülése végett, csendben tartotta tehát zárdai lakásán esküvőjét 1525. junius 13-án a hires festőművész Kranach Lukács és felesége, dr. Appel egyetemi jogtanár, Bugenhagen és Jónász városi papok jelenlétében. Az akkori szokás szerint pedig tizennégy nappal később a templomban is megáldatta frigyét. Az utána következő lakomán jelen voltak Spalatin udvari pap, Koppe tanácsos, Amsdorf esperes és a mannsfeldi grófok három tanácsosa. Lépését avval indokolta, hogy ez szülei iránti kötelessége és tanításának jó példával való megerősítése.

A különféle ajándékok közt, melyeket kapott, említjük az egyetem ezüst serlegét, kupáján szőllővesszővel és gránátalmával, a családi élet és áldás jelképeivel. Wolfenbüttelben pedig jegygyűrűjét őrzik. Ebben gyémánt és rubinkő van, mint a hűség és szeretet jelképei. A gyűrű belsejében mindkettőjük neveinek kezdőbetűi és bibliai mondás olvashatók: »a mit az Isten egybeszerkesztett, azt az ember el ne válassza«.

Voltak ugyan, kik lépését rosszalták, igy maga a félénk és szelid Melanchthon is. De hogy a szerzetesi fogadalmaknak a haláldöfést megadja, a középkori babonát kiirtsa és a merev középkori rangkülönbségek válaszfalát lerontsa, csak annál állhatatosabban ragaszkodott hozzá.

Igy lett a nemes lelkü és nemes származású apácza Luther hites feleségévé. Nem hozott neki vagyont, sem fényes lelki tehetségeket. Magasabb, tudós kiképeztetésben sem részesült, de testben, lélekben egészséges és erős, okos és tanulékony volt, a ház ügyeinek intézésében járatos, női munkákban ügyes. Ügyességének szép jelei: egy papi öltöny, melyet urának készített és ennek egy selyembe varrt képe, mely tárgyak Merseburgban illetve Wittenbergben őriztetnek.

Bár érett megfontolással határozta magát Luther e lépésre, mégis gyakran komolynak, levertnek látszott, mert bántotta a tudat, hogy e tettét sokan, még jó barátai közül is rosz néven vették. De Melanchthon és felesége vigasztalására régi kedve visszatért és teljesedésbe ment az, a mit Spalatinnak irt: »e házasság által oly kevéssé vesztettem jó hiremből, miszerint reménylem, hogy az angyalok nevetnek és az ördögök sirnak«. Máskor még azt mondja: »hála Istennek, kegyes házastársam van, kihez bizik az ő férjének lelke«. Péld. 31, 11.

Hűsége nem sokára próbára tétetett, mert voltak, kik e frigyet felbontani s Katalint ismét a zárdába visszavinni igyekeztek. Lipcsei fiatal doktorok latin és német gyalázó iratokat terjesztettek s nejét a zárdába való visszatérésre szólították fel. Luther egy későbbi iratában védi feleségét e rút támadás ellen.

Kranach festő a fiatal háziasszonyt lefesté s midőn képét Lutherhez vitte, ez nagy örömmel nézé és nevetve mondá: »most még férfit festetek és a két képet a conciliumra — zsinatra — küldöm, és megkérdem a szent atyákat, hogy valjon micsoda kedvesebb, a papi házasság vagy a papi nőtlenség? Istennek e bölcs és jó rendje nélkül mily üres és puszta volna a világ?«

Különösen becsülték, megértették egymást, azért boldog is volt szövetségük. De iskola is volt rájuk nézve, melyben mindegyikök tanult. Katalin asszony nyilt, olykor kemény természetü volt, némi férfias vonással, büszkeséggel és uralkodási vágygyal. Szigorú háziasszony tudott lenni, ki győzte szóval, nemcsak a cselédséggel szemben, de bizony urával szemben is, ki enyelegve megjegyzi, hogy jobb lett volna feleségének a szónoklástan tanítójának lenni, mert e tekintetben felette áll.

De daczára e két erős természetnek, egyetértésük, házasságuk a legzavartalanabb maradt. Luther mindvégig feleségének „kedves doktor uram«-ja és felesége ő reá nézve mindig »kedves Katalin uram«-ja maradt.

Gyakran közlött vele egyes dolgokat a reformátió haladásáról, vagy felolvasott néki egyetmást irataiból. Viszont ő intette férjét sürgős dolgainak elintézésére, levelek irására, melyekben ismerősöknek a róla való megemlékezést megköszöni vagy üdvözletét küldi. Luther is viszonozta szivélyes érdeklődését, hogy meghallgatta kéréseit és utazásai közben megbizatásait teljesítette. Társas összejöveteleknél, kirándulásoknál rendes társak valának. Ha pedig az asszonynak a kertben akadt dolga, játszott gyermekeivel, vagy megmutatta ismerőseinek, barátainak a neje által termelt gyümölcsöket.

Boldog házasságukat az ég hat gyermekkel áldá meg. Neveik ezek: 1. János; 2. Erzsébet; 3. Magdolna; 4. Márton; 5 Pál; 6. Margit.

Rendkivül szerették gyermekeiket. Milyen megható és kedves az a kis levél, melyet Luther elsőszülött fiacskájához 1530-ban Koburg várából irt s melyben istenfélelemre, imádkozásra és szorgalomra, tanulásra buzdítja őt. De ismerjük Luther szigorúságát is gyermekeivel szemben. Mikor a kis János egyszer valami csinyt követett el, három napig maga elé sem bocsátotta, mondván: »inkább ne legyen fiam, mintsem engedetlen«. Csak az édes anya és barátja közbenjárására bocsátott meg neki.

Kedvencz leányuk, Magdolnának halála 1542. okt. 20-án mélyen megrendíté a szerető szülék szivét. A bánatos atya vigasztalá a lesujtott anyát: »Kedves nőm! gondold meg csak, hogy hová megy. Jó dolga lesz neki«, de ez csak akkor vigasztalódott, midőn álmában látta, hogy leányát két csinos ifjú — Melanchthon szerint angyalok — menyekzőre viszi.

Igen természetes, hogy Luther oldala mellett, neje mintegy belenevekedett Isten igéjébe. Szorgalmasan tanulta a kátét, melyből férje adott fel neki leczkét. 1535. okt. 28-án Luther ezt irja: »Feleségem a gazdálkodás, baromtenyésztés, serfőzés mellett hozzáfogott a Biblia elolvasásához. Igértem is neki 50 frtot, ha husvétig elvégzi. Buzgólkodik is nagyon s már is Mózes 5-ik könyvéhez jutott«. De a templomnak is szorgalmas látogatója volt. Mutatja ezt Kranachnak egy képe, mely Luthert mint prédikátort állítja elénk s melyen az áhitatoskodó nép között felesége alakját is látjuk.

Élénk kedélyességével, kegyességével, serény háziasságával egészen a nagy férfi szive szerinti asszony volt. 1526-ban ezt irja róla egyik levelében: »Feleségem köszönti. Jó dolga van, kedvemre való s engedelmeskedik nekem inkább, mintsem reméltem volna, annyira, hogy szegénységemet Krözus kincseivel sem cserélném el«. 1538-ban igy nyilatkozik róla: »ha fiatal ember volnék és feleségem után akár királynőt is ajánlanának, inkább meghalnék, mintsem hogy ismét megfeleségesedjem, mert jobb asszonyt ennél nem kaphatnék«.

Asztali beszédeiben pedig igy emlékszik meg róla: »többre becsülöm, mint a franczia királyságot, vagy a velenczeiek hatalmát; mert kegyes, istenfélő nővel áldott meg az Isten«. »Istennek legfőbb adománya a kegyes, szelid, házias feleség, kivel békében él az ember s kire mindenét bátran hagyhatja«. »Az asszony legkedvesebb társa életünknek. Nincs barátságosabb, vonzóbb rokonság, közösség, társaság, mint a jó házasság«.

A szívbeli közös öröm, megelégedés és boldogság fényét Luthernek anyagi helyzetére, külső viszonyaira is árasztá. Ezek nem mondhatók fényeseknek, de mégis tisztességeseknek. Évi fizetése eleinte 200, később 300 frt volt. Atyjától kapott 250 frtot. Állhatatos János fejedelem pedig az Ágoston szerzet egyik házát ajándékozta neki, melyet felesége egyszerű de kedves otthonná változtatott át. Fejedelmek, városok és jóakaró barátok vetekedtek egymással az ajándékozásban s szerény megélhetésük biztosítva lett. Luther ugyan gyakran megsokalta az ajándékot, visszautasítá vagy visszaküldötte, a mi a háziasszonynak nem volt mindig kedvére, mert mint ő mondá: »tudja, hogy hová fordítsa«. 1527-ben már több kertje és kisebb szántóföldje is volt.

Ha a megélhetés gondjai nem is bántották a derék háziasszony szívét, annál inkább bántották másféle aggodalmak. Ugyanis 1525-ben több nemes szövetkezett Luther élete ellen, mert egy más zárdából ismét 13 apáczát szabadított ki. Aggódó felesége kedveért mondott le egyik legjobb barátjának, Spalatin udvari papnak, esküvőjén való részvételről. 1530-ban halálos ágyán fekvő atyját sem látogathatta meg, »nehány úr és paraszt miatt«. 1540 ben egy Mihály nevü poseni orvos 2000 arany forintot kapott, hogy Luthert megmérgezze és 1541-ben pedig egy Stöber Kelemen nevü ember le akarta lőni. Elégséges ok ez arra nézve, hogy »császárnéja« — igy nevezi feleségét — alázatosságát megőrizze.

Klaár F.

Emléklapra.

„Emlékezzél meg a te Istenedről a te ifjúságodnak idejében, mig a veszedelemnek napjai el nem jönnek.“ Préd. XII. 3.

»Ifjú korodban ültesd be szívedbe
Az Istenfélelem szent érzetét;
Boldog, ki jókor s híven megszerette
Istent, a minden áldás kútfejét.
S ha jönnek is napok, melyekről egykor
Elmondod: »Nem szeretem ezeket«,
Mily nyugalom lesz, hogyha szíved érzi:
Oltalmazóul Isten van veled!«

Gy. V.

Apró történetek.

Nincs ok a kétségbeesésre. Egy gyárnak magas kéményét megépítették és a munkások az állványokat szedték szét. Egyik munkásnak a kémény csúcsán kellett maradni, de egy kötelet is kellett volna magánál tartani, a melynélfogva azután alá szállhatott volna. De a munkás elfelejtette azt tenni. Felesége otthon mosással volt elfoglalva, midőn legifjabb fia befut a szobába és felkiált: »Édes anyám, édes anyám, elfelejtették a kötelet, és édes apám leesik.« A nő abba hagyja munkáját, Istenhez fohászkodik és fut a kéményhez. Már egész csoport ember gyülekezett össze és nézték a munkást, a ki kétségbeesve a zsinegre a kötél, a mely őt megmentette. — Lehet, keresztyén testvérem, hogy te a bűnbe és nyomorúságba mélyen bemerültél; az Isten szeretetének egy fonala, a mely az Isten mennyei trónjától indul ki, hozzád is alácsüng. Lehet, hogy gyenge és vékony, de nagy igérete vagyon. Használd fel okosan azt, a mid van, és akkor majd többet bíznak reád. Isten szeretetének aranyfonala, ha el nem utasítod magadtól és meg nem veted, téged is a mennybe és az ör ök dicsőségbe juttathat. Csak kétségbe ne essél!

Én szegény bűnös. Egy lelkészhez egy nap beállított egy szabó, s méltatlankodva mondá a lelkésznek: «Lelkész úr, nékem épen nem tetszik, hogy mi a templomban minden vasárnap

Leányárvák varró- és szabászati iskolája a prot. árvaházban.

már-már alá esett a magasból. Felesége felkiáltott hozzá: »János, vigyázz!« Az ismerős szóra azonnal nyugodtabb lett az. »Húzd le harisnyádat és gombolítsd fel annak fonalát.« A férfiú úgy tett, a hogy neje mondá. »Most kösd a fonál végét egy darab málterhoz és gondosan bocsásd azt alá.« A fonál lassan aláereszkedett, végre az alant állók elérhették. Ekkor a fonálhoz zsineget kötöttek és mondák: »Húzd fel a fonalat.« A férfiú felhúzta a zsineget a magasba, s a zsineghez volt erősítve a kötél. Még egy pár pillanat és a férfiú neje karjai közt volt és felkiáltott: »Mária, te megmentettél engemet.« Nem vetette meg a fonalat, a mely után a zsineg következett, imádkozás közben így szólunk: »*Én szegény bűnös ember* megvallom előtted, óh szent Isten, minden bűneimet.« A lelkész egész nyugodtan így felelt a szabónak: azon könnyü segíteni, jövőre ön mindig csak így imádkozzék: »Én kevély szabómester megvallom előtted, óh szent Isten, minden bűneimet.« A szabó megszégyenülve állott a lelkész előtt és megnyugodva tért vissza házához.

A bűn hatalma. Clarke A. a bogáncsok egy fajtáját említi, melyet tudományos nyelven Acanthum vulgare-nak neveznek, s a melynek egy magszeméből száz bogáncsfej terem, s minden bogáncsfejben három-négyszáz mag van. Ha nyolczvan bogáncsfejet veszünk fel, melyeknek mind-

egyikében háromszáz mag van, akkor a negyedik terméskor már egy magról a következő számú magvak teremnek: 7.962,624,000,000,000,000,000, azaz szóval: hétezerkilenczszázhatvankéttrillió, hatszázhuszonnégyezerbillió bogáncsmagszem, a mely elegendő volna arra, hogy az egész bolygórendszert oly sűrűen bevessék vele, hogy minden négyzetlábra egy bogáncsszár jusson, és hogy semmi más növény ne növekedhessék! Az értelmes ember gondolkozzék e szám nagysága felett és azt fogja találni, hogy ez a leghívebben tünteti fel a bűn terjedését és hatalmát.

Ne vigy a kisértetbe. Egy lelkész beszéli a következőket: Egy szegény borbély naponként eljárt egy gazdag bankárhoz, hogy azt borotválja. Hogy a bankár szobájába jusson, annak irodáján kellett átmennie, mely a reggeli órákban mindig üres szokott lenni. Otthon nagy szükségét látott, gyermekeinek nagy csoportja kenyeret és ruhát kért, a házbérrel még mindig adós volt s vagy 100 forint adósság különösen nagy teherként nehezült reá. Az irodában fénylő ezüst- és aranytekercsek voltak felhalmozva, mindegyik többet ért, mint a mennyi az ő adóssága volt. Keze megrándult, amint ebbe a szobába érkezett, de ellene állott a kisértésnek és felkereste a bankárt. A bankárnak feltünt, hogy a borbély halaványabb volt, mint máskor, s hogy a máskor oly biztos kéz most remegő lett, de azért nem szólott A következő reggelen ismétlődött ez a jelenet. Az arany és ezüst ismét ott csillogott és csalogatta őt fokozódó csábító erővel és keze még inkább reszketett; a szegény embernek nehéz küzdelmet kellett kiállani, a mikor egy csábító szó azt sugta fülébe: »Végy el egyet ezek közül a tekercsek közül, bajodból ki léssz segítve és senki sem fog reád gyanakodni.« De egy másik hang meg visszatartóztatta a lopástól és Isten hetedik parancsolatára emlékeztette. Küzdelme az imádkozó ember küzdelme volt, de sehogy sem tudott megnyugodni. Harmadnapra felindulása a legmagasabb fokra emelkedett, izzadtság verte ki homlokát, arcza kifejezése megváltozott mire a bankár szobájába érkezett »Uram — mondá — én már tovább nem birom ki, nem járhatok többé önhöz.« Mikor az csudálkozva elhatározásának okát kérdezte, elbeszélte családja nagy nyomorúságát és a három napi nehéz küzdelmet. A bankár meghatva hallgatta, azután irodájába ment, egy tekercs pénzt felvett ott és a borbélynak ajándékozta e szókkal: »Egyelőre ez kisegíti a bajból, majd később többet is teszek érette.« Meg is tartotta szavát és az ekkép megmentett szegény borbély hálás szívvel köszönte meg a bankár és az irgalmas Isten jóságát.

Hazai és külföldi hirek.

Királyi kegyelem. Az ezredévi ünnepélyek alkalmából Ő Felsége felszólítást intézett az igazságügyminiszterhez, melyben javaslatát kivánja oly elitéltek megkegyelmezése tárgyában, a kik megelőzőleg bűntett miatt még sohasem voltak büntetve, a kik vétkes gondatlanságból, vagy nyomasztó inség, vagy végre a szenvedélyek pillanatnyi kitörése által ösztönözve követtek el törvényszegést. Hasonló javaslatot kivánt Ő Felsége azokra nézve is, kik politikai természetű bűntettek vagy vétségek, vagy az Uralkodó személyének vagy háza tagjainak megsértése miatt vannak elitélve. Az igazságügyminiszter előterjesztésére Ő cs. és apostoli királyi felsége Budapesten, junius 6-án kelt elhatározásával összesen 149 elitéltnek megkegyelmezett, illetőleg büntetésük hátralevő részét elengedte.

A junius 8-iki fényes ünnepélynek meg volt a maga árnyéka is. Baleset nélkül nem mehetett végbe. Az ünnepély látogatottságának, nagyméretének bizonysága az is, hogy ez alkalommal összesen 419 esetben vették igénybe a mentők szolgálatát. 13 mentő-állomás volt felállítva 95 mentő-orvossal, 187 fiatal mentővel és 24 szolgával. Szolgálatukra állott 10 mentőkocsi és 33 hordágy. Minden tribün mellett 2—2 mentő volt elhelyezve. Sok rémhir járt körül, de súlyosabb baja senkinek sem esett. A 419 baleset közül 267 ájulás volt.

Millennáris kitüntetések. Ő Felsége Magyarország ezredéves fennállásának ünneplése alkalmából a közügyek terén szerzett érdemeik elismeréséül többeket kitüntetett. Közöttük egyházi életünk több kiváló alakját találjuk. *Dr. Győry Elek*, a budapesti ügyvédi kamara elnöke, a Lipót rend lovagkeresztjét nyerte, *Baltik Frigyes* püspök és *Müller Frigyes* erdélyi ág. h. ev. püspök II. osztályu vaskorona-rendet, *Péterffy Sándor* nyugalmazott képezdei tanár, királyi tanácsosi czímet nyertek díjmentesen Ő Felségétől.

A millenniumi ünnepélyek legnevezetesebbje, a vármegyei küldöttségek és országnagyok banderiumainak hódolása a királyi pár és királyi ház előtt junius 8-án, a király koronázásának évfordulóján folyt le. Káprázatos, soha nem látott fényt fejtett ki a magyar nemzet ez alkalommal, páratlan és soha nem látott volt az a lelkesedés is, melylyel uralkodóját és királynéját üdvözölte. Junius 5-től 8-ig a korona és a többi koronázási jelvények közszemlére voltak kitéve a budavári Mátyás-templomban. A nép folytonosan nagy csoportokban tódult a jelvények látására. Junius 8-án reggel a banderiumok tagjai díszmagyarban, festői, történeti öltözetben a Vérmezőn gyülekeztek, onnét a királyi palota elé vonultak, Ő Felségét üdvözölték és a koronát a Margit-hidon át az új parlamenti épületbe vitték, hol a főrendek és a képviselők a szent korona és a főherczegek jelenlétében közös ülést tartottak; ez alkalommal olvasták fel az ezredévet megörökítő Ő Felsége által szentesített törvényt, a melyet az új parlamenti épületben márványba vésték. A gyülés után a törvényhozó testület visszavitte a koronát a királyi palotába és *Szilágyi Dezső* képviselőházi elnök remek hódoló beszédet intézett a királyhoz, melyre az egy még elragadóbb beszédben válaszolt. Az örökké emlékezetes szép ünnep ágyudörgés közt fejeződött be. A banderiumok

felvonulását óriási sereg nép nézte az egész útvonalon; a közönség egy része a nagyszámban felállított tribünökön, más része az utczák kétoldalán helyezkedett el.

Hódoló beszéd és királyi válasz. Szilágyi Dezső képviselőházi elnök szép hódoló beszédéből adjuk a befejező mondatokat: »Midőn hódolatunkat a legmélyebb tisztelettel bemutatjuk, odaadó bizalommal alázatosan kérjük Felségedet: legyen vezére törekvéseinknek. A Mindenható különös kegyelmében részesíté a nemzetet, midőn adott egy oly királyt, ki az erők egyesítésének, a lelkesítésnek és mérséklésnek hatalmát birja. Buzgón imádkozunk a gondviseléshez: vegye továbbra is oltalmába és tartsa meg Felségedet a trónon minél hosszabb időkön át. Éljen a király!« Rendkivüli volt a hatás, a mit e beszéd mindkét ház tagjaira gyakorolt, ennél nagyobb csak a királyi válasz tüneményszerű hatása volt. A mi a trónteremben még nem történt, a királyi beszéd egyes helyeinél kitört a tetszésnyilvánítás. Nagy hatást is tehetett a királyi válasz, mert abban a nemzet érdemeinek elismerését hallották a király ajkairól. Ő Felsége ekkép kezdé válaszát: »Tisztelt Urak, Főrendek és Képviselők! Kedvelt Hiveim! Örömmel üdvözlöm kedvelt Magyarországom főrendeit és képviselőit itt egybegyülve s köszönettel fogadva hódolatukat, hálát mondok az isteni gondviselésnek, mely megérnem engedte, hogy szeretett magyar nemzetemmel együtt ünnepelhessem a magyar állam ezeréves fennállásának emlékét«. Majd ekkép folytatta: »Ezer év államok életében is hosszú idő. Fényes korszakok mellett sok viszontagság is érte ez idő alatt az országot, nagy katasztrófák következtek, a melyek a nemzet lételét ismételve megsemmisüléssel fenyegették. A magyar nemzet lángoló haza- és szabadságszeretete, harczi vitézsége s balsorsban tanusított kitartása, az isteni gondviselés segélyével mindig leküzdötte a veszélyeket, fényes tanúságát adva eképen életerejének s államfentartó képességének«.

A moszkvai nagy szerencsétlenség. Miklós czár koronázása alkalmával nagy szerencsétlenség történt Moszkvában. Régi szokás szerint a népet megakarták vendégelni. Húst, sült tésztát, bort s sört szándékoztak köztük kiosztani. Az étel- és italosztás hirére mintegy félmilliónyi nép gyült össze a Kodinszky-mezőn. A kiosztásnak csak délfelé kellett volna kezdődni, de már reggel az a hir futott körül, hogy a kiosztás megkezdődött. A rendőrség még nem foglalta el akkor helyét. A nép oly erővel tódult az étel- és italosztó épületek felé, hogy a nagy tolongásban a középre került, minden oldalról nyomott népből mintegy *kétezeren* életüket vesztették. Az izzadság szaga még néhány órával később is érezhető volt. A holttesteket közköltségen temették el; a fel nem ismert holttesteket kétszázankint közös sírba helyezték. A czár nagyleiküen gondoskodott a nyomorra jutott családok eltartásáról. Az áldozatok hátramaradottjai nyugdíjat fognak kapni.

Különfélék.

Az evangéliumi szövetség küldöttei a király előtt. Az evangéliumi szövetség Magyarországon megjelent küldötteit Ő Felsége a király is fogadta. A küldöttek nevében *Vischer Sarassin* fejezte ki a király előtt a szövetség jókivánatát az ezredévi nagy napok alkalmából. Ő Felsége igen barátságos volt a küldöttekhez és megkérdezte tőlük, hogy miféle szövetséget képviselnek. Az egyik küldött azt felelte, hogy az evangéliumi szövetség azok szövetsége, kik a Jézus Krisztusban való hitük által egynek érzik magukat. Erre Ő Felsége megjegyezte, hogy ily szövetségre a mai zűrzavaros világban csakugyan nagy szükség van.

A bányakerületi segélyző-intézet vagyonállapotáról s pénztára állásáról a kerületi számvizsgáló bizottság folyó évi április hó 16-án megejtett pénztár vizsgálata alapján *Bachát Dániel* biz. elnök jelentést adott ki. E szerint: 1. Vagyonállapot 1894 deczember hó 31-én 104,819 frt 49 kr. 2. Bevétel 1895. évben: *a)* kamatokból 9,607 frt 26 kr., *b)* felvételi díjakból 106 frt 85 kr., *c)* tagsági díjakból 1856 frt 41 kr., *d)* államsegélyből 600 frt, *e)* felmentvényi díjakból 260 frt, *f)* adományokból: budapesti kerepesi-úti egyház offertor. 5 frt 12 kr., pesti német egyház 6 frt 95 kr., uj-fazekas-varsandi egyház 2 frt 36 kr., összesen 14 frt 43 kr: Összesen 12,444 frt 95 kr. 3. Kiadás 1895. évben: *a)* segélyekre (58 félnek) 5516 frt 66 kr., *b)* vegyesek, u. m.: nyomtatványok, kezelési költség, bélyeg- és postadíjak 519 frt 12 kr., *c)* a békés csabai népbank csődtömegének utolsó részlete 865 frt 21 kr. Összesen 6900 frt 89 kr. 4. Mutatkozó fölösleg 5544 frt 6 kr., mely fölösleg a mult évi tőkéhez csatoltatván, 1895. évi deczember 31-én a tiszta tőkevagyon 110,363 frt 55 kr. 5. *A tagok száma az 1895. év végén 249.* 6. *Segélyezettek száma 1895. év végén 55 volt.* A segélyre nézve a bizottság az 1896-ik évre a tagsági díjakból 1500 frtot, kamatokból 5390 frtot, összesen 6890 frtnyi jövedelmet irányoz elő, melynek $^1/_{10}$-része, 689 frt a tőkéhez csatoltatván, segélyezésre marad 6261 frt. A 60-ra tehető tagok között egyenkint 100—100 frtnyi segélydíjat indítványoz az 1896-ra utalványozni.

A Gusztáv Adolf-egylet schleswig-holsteini főegylete a hernád-vécsei (Abauj-Tornam.) ág. h. ev. egyházközségnek 5407 márka segélyt adományozott. A segélyt Kovács Andor hernád-vécsei lelkész eszközölte ki.

Vallástanárok. A reformátusok konventje határozatképen kimondotta, hogy ezentúl a középiskolai vallástanárok ép annyi javadalmazásban részesüljenek, mint a többi tantárgyak tanárai. Az evangélikusok zsinata már régebben törvénybe foglalta a vallástanároknak a többi tanárokkal való egyenjoguságát.

Melanchthon emlék. 1897. február 16-án lesz Melanchthon Fülöp születésének 400-dik évfordulója. Szülővárosa *Bretten* ez alkalomból méltó emléket fog felállítani, mely emlékcsarnokból és

muzeumból áll majd. Szülőháza már rég elpusztult. A telket, hol a ház állott, a bretteni egyházközség megvásárolta, ott lesz a jubileumi emlék felállítva.

Választás. A pesti ág. h. ev magyar és német egyházgyülekezet f. év május hó 29-én tartott közös közgyűlése alkalmával dr. *Serédi Lajost* a filozofiai és klasszika-filologiai tanszékre rendes tanárrá választotta.

Erdősi János emléke. Szatmármegye *Szinér-Váralja* községe emlékoszlopot emeltet Erdősi (Sylvester) Jánosnak, ki a mohácsi vész után a már haldokló nemzeti érzületet nyelvében igyekezett feltámasztani s megirta az első magyar nyelvtant, az *új-testamentomot* pedig a nép használatára magyarra fordította. A község és vármegye azonban támogatást vár a nemzettől is, s gyüjtő-íveket bocsátott ki az emlékoszlop költségeinek fedezésére.

A csanád-csongrádi egyházmegye világi felügyelőjévé szótöbbséggel *Hász Antal* bánhegyesi nagybirtokost választotta meg.

Felhivás Magyarország tanító-egyesületeihez s tanítóihoz. Péterfy Sándor, a tanítók nagy jótevője, a mult évben állami polgáriskolai tanítóképző tanári pályájától megvált s nyugalomba vonult. Péterfy Sándor nevét a magyar tanítóság szívébe zárva hordja, mert ő is szívén viseli a tanítók ügyeit s bajait. Péterfy Sándort a magyar tanítók hálája kiséri nyugalmába. Péterfy Sándort a tanítók »atyjának« szokták nevezni, mert életének, munkásságának javát a tanítók özvegyei s árvái könnyei felszárításának, a nyomorban sinylődő tanítótársaink szenvedései enyhítésének szentelte. A tanitói köztevékenységben, az egyetemes gyűléseken, mindig az ő nevét látjuk elől ragyogni, munkás vezető és szervező kezét ott, a hol csak a népoktatás s a tanítóság érdekeiről volt szó, fáradhatatlanul hatni s működni. Péterfy Sándort a tanítók tanítói, a tanítóképzők is meleg szeretettel és hálával övezik körül: benne tisztelik odaadással fáradozó vezéröket. Most a mikor Péterfy Sándor életében nevezetes változás állt be, megragadjuk az alkalmat s gondoskodni kivánunk képmásának művészi megörökítéséről. Hadd lássa, ismerje még az utókor is Péterfy Sándornak, a tanítók jótevőjének, a tanítói közszellem s ideálizmus eme inkarnációjának nemes alakját, arczvonásait! A közadakozásból készítendő életnagyságú képet egyelőre a fővárosi tanítók valamely közhelyén, egykor pedig a felépítendő Tanítók Házában szándékozunk elhelyezni. Az esetleg fennmaradó összeget, mint a Péterfy Sándor nevét viselő alapítványt, a Tanítók Házához fogjuk csatolni. Minden egyesület a saját kebelében fogja eszközölni a gyűjtést s az egyesületek elnökségeit kérjük, hogy a begyült összeget sziveskedjenek mielőbb, de légkésőbb a f. é. junius elejéig, lehetőleg egyszerre, Kurz Sámuel fővárosi ág. ev. tanítóhoz, bizottsági pénztároshoz (Budapest, Erzsébet-tér 12.) elküldeni. Szeretett kartársaink! Felszólítunk benneteket, adakozzatok filléreitekkel a mindnyájunk előtt kedves czélra. Mutassátok meg, hogy a magyar tanítóság hálás tud lenni az iránt, a ki érte s a népnevelésért munkával s tettel áldozik; hogy igazán s mélyen tudja szeretni azt, a ki méltó szeretetére! Budapest, 1896. január 2-án. Az ünnepélyt rendező bizottság tisztikara: *Somlyay József*, elnök. *Nagy László*, jegyző. *Hajós Mihály*, jegyző. *Kurz Sámuel*, pénztáros.

A „Theologusok Otthonára" adakoztak: XIX. kimutatás. Blaser Mihály gyüjtése Pozsony 9 frt 40 kr., Dr. Rexa Pál Budapest 5 frt, Lónyabányai ev. gyül. mill. offertoriuma 6 frt 72 kr., Budapesti ev. tót gyül. mill. offertoriuma 25 frt 7 kr., Nagy-Szalóki ev. gyülekezet 5 frt, Rákos-Kereszturi ev. gyül. mill. offertoriuma 6 frt 50 kr., Baltik püspök mill. tót éneke III. részlet 60 frt, Szinobányai ev. gyül. 8 frt, Turicskai ev. gyül. mill. offertoriuma 2 frt 50 kr., Solcz András ev. lk. Markova 1 frt 42 kr., Battyándi ev. gyül. 1 frt 50 kr., Csomádi ev. gyül. mill. offertoriuma 2 frt 53 kr., Liszkay János ev. lk. Rima-Brézó 1 frt, Körmöczbányai ev. gyül. évi 10 frt, Schnábel Emil egyh. pénztáros Körmöczbánya 3 frt, Baltik püspök mill. tót éneke IV. részlet 14 frt 29 kr. Összesen 161 frt 93 kr.

XX. Kimutatás. Hernád-Vécsei ev. gyül. 1 frt, Ludig Emánuel kukméri ev. lk. 50 frt 16 kr., Vönöczki ev. gyül. 2 frt, Biszkup Béla ev. lk. gyüjtése Ozdin 15 frt 29 kr., Ev. főgymn. igazg. Sopron 10 frt, Baltik püspök mill. tót éneke V. részlet 41 frt 90 kr., Pozsonyi lyc. ifjuság gyüjtése 14 frt 81 kr., Schmidt Anna Pozsony 12 frt, Schmidt Anna-Sammlung: Ergebniss 4 frt. — Összesen 151 frt 16 kr.

XXI. kimutatás. Sziklay Ottó Pozsony 10 frt, Nagyváthy Kálmán Pozsony 1 frt, Málnapataki ev. gyül. 3 frt, Bugyikfalvi ev. gyül. mill. offertoriuma 92 kr., Losoncz-Tamási ev. gyül. 2 frt 50 kr., Győri ev. gyül. 25 frt, Herrmann Gusztáv alapítványa Lőcse 1000 frt, F.-Vezekény s Tasnádi ev. gyül. 3 frt 40 kr., Lőcsei ev. gyül. 10 frt, Szarka Károlyné Kis-Geresd 10 frt, Belohorszky Gábor főesperes gyüjtése Ujvidék 62 frt 9 kr., Bachát Dániel főesperes gyüjtése Budapest 41 frt. Összesen 1168 frt 91 kr. Az eddig begyült adományok összege 5201 frt 4 kr. A kegyes adakozóknak hálás köszönet.

Dr. Masznyik Endre.

Budapesti gabonatőzsde jegyzései

junius 14 én.

Gabonafaj	Egy hektoliter súlya kilókban	Ára 100 kgrnak	
		legkis. ár	legn. ár
Bánsági búza	77—82	6.65	7.—
Tiszavidéki búza	77—82	6.70	7.05
Pestvidéki „	77—82	6.65	7.—
Fehérmegyei „	77—82	6.65	7.—
Bácskai „	77—82	6.75	7.10
Rozs, I. rendü	70—72	6.30	6.35
„ II. „	—	6.25	6.30
Árpa takarmány	60—6.	4.40	4.70
„ égetni való	62—64	5.10	5.70
„ serfőzésre	64—66	—	—
Zab ó	39—41	—	—
„ uj	39—41	6.05	6 35
Tengeri bánsági ó	—	4.10	4.15
„ másnemü uj	—	4.—	4 05
Repce káposzta	—	—	—
„ bánsági	—	—	—
Köles ó	—	5.25	5.50

Budapest, 1896. Buschmann F. könyvnyomdája (Harisch-bazár).